

SCHAALGROOTTE EN SCHAALVERGROTING IN DE VLAAMSE LAND- EN TUINBOUW

Afdeling Monitoring en Studie

Omdat schaalvergroting op termijn de structuur van de Vlaamse land- en tuinbouw sterk beïnvloedt, is het nuttig om een beter inzicht te krijgen in het schaalvergrotingsproces en om de effecten ervan beter in kaart te brengen. Dit rapport wil daaraan een bijdrage leveren door de cijfers in kaart te brengen, zonder een waardeoordeel uit te spreken.

Situering

In algemene zin kan men over de laatste 20 jaar spreken van een gemiddelde schaalvergroting van om en bij de 4% per jaar gemiddeld. Over die periode is het aantal bedrijven meer dan gehalveerd en is de gemiddelde oppervlakte per bedrijf meer dan verdubbeld. Bij de gespecialiseerde dierhoudende bedrijven ligt het tempo van de schaalvergroting de laatste jaren nog iets hoger.

Het rapport gaat in op het verschil tussen schaalgrootte, die vooral een indicatie is van de structuur van de land- en tuinbouw op een zeker moment, en schaalvergroting, waarbij het gaat om een evolutie in een bepaalde ontwikkelingsrichting en de snelheid waarmee dat gebeurt. Voor het meten van schaalvergroting blijken fysische parameters het meest robuust. Maar schaalvergroting kan in de Vlaamse land- en tuinbouw niet los gezien worden van specialisatie en intensivering. Deze processen versterken elkaar over en weer.

Beïnvloedende factoren

De analyse van de voor schaalvergroting drijvende en remmende krachten en van de effecten vanuit het overheidsbeleid geeft aan dat het proces zeer complex is. Een en ander heeft tot gevolg dat het fenomeen zich zeer verschillend kan uiten op bedrijfsniveau en dat bedrijven er vanuit hun eigen middelen en vaardigheden ook erg verschillend op kunnen inspelen.

Schaalgrootte

Het voor 2011 verzamelde cijfermateriaal rond bedrijfsgrootte verschaft inzicht in de structuur van de land- en tuinbouw in Vlaanderen. We stellen daarbij belangrijke verschillen vast tussen de subsectoren en de provincies. Zo valt voor 2011 op dat de grootste aantallen dieren en areaal voorkomen in West-Vlaanderen. Als er dan verder gekeken wordt op niveau van het bedrijf, dan blijkt dat de gemiddelde bedrijfsgrootte voor alle beschouwde diersoorten (melkkoeien, zoogkoeien, vleesvarkens, zeugen, leghennen (en poeljen) en vleeskippen) in de provincie Antwerpen het hoogst was. Voor de plantaardige producties was het beeld tussen de provincies veel gedifferentieerder.

Schaalvergroting

Met betrekking tot schaalvergroting beschrijven we voor de periode 2001-2012 een aantal trends van variabelen voor de beroepsmatige bedrijven met akkerbouwgewassen, tuinbouwgewassen, runderen, varkens en kippen. Het gaat om het aantal bedrijven, de bedrijfsoppervlakte, het aantal grootvee-eenheden en dieren, de arbeid (familiale en voltijdse) en de standaard output. Algemeen blijkt dat er tijdens de bestudeerde periode een duidelijk schaalvergrotingsproces waargenomen kan worden. Per bedrijf stellen we namelijk een duidelijk stijging vast van het areaal, het aantal dieren, het aantal voltijdse arbeidskrachten en de standaard output van de bedrijven. Het aantal familiale arbeidskrachten daalde over het algemeen. Verder kunnen we ook een diepgaander beeld krijgen van de evoluties door verschillende variabelen te combineren. Hieruit blijkt dat de veedichtheid daalde en de standaard output per voltijdse arbeidskracht steeg. Het beeld van schaalvergroting wordt daardoor meer genuanceerd en toont ook koppelingen met sterkere mechanisering en verhoogde arbeidsproductiviteit.

Conclusie

Op basis van de resultaten hoopt het rapport voldoende aandacht voor de problematiek van de schaalvergroting te genereren voor een brede discussie rond de verdere ontwikkeling van de Vlaamse land- en tuinbouw in de komende decennia. Belangrijke vragen blijven namelijk open staan. Hoe lang zal of kan deze trend nog aanhouden? Wanneer vlakt hij af of worden de grenzen van deze ontwikkeling bereikt? Hoeveel bedrijven blijven er dan nog over in elk van de grote productierichtingen? En vinden we dat dan een normale of gewenste ontwikkeling of moet gekeken worden of beleidsmatige bijsturing noodzakelijk is? Die vragen zijn echter niet eenvoudig te beantwoorden.

Meer informatie

U kunt het rapport raadplegen en bestellen op de [website van Landbouw en Visserij](#). Voor meer informatie kunt u terecht bij anne.vuylsteke@lv.vlaanderen.be (02/552 78 58).